

μίλησε γὰρ τίς καταπραϊκῶς πρὸς τὴν βροχὴν τῶν
ρα τῶρα πῶς φέρουνε σὺν οὐρανῷ μας. Μιά κα-
πραϊκῶς. καὶ ἀπ' τὴν φίνες μάλιστα, εἴταν κ' ἡ
πρόποση τοῦ Λουμπὲ κ' ἡ ἀπάντησι τοῦ Φερ-
δινάνδου. Κι διὸς τὴν χονέψαμε κι αὐτὴ δί-
χως νὰ βγάλουμε τσιμουδιά. Καὶ δάχουμε τὴν
ἀδιαντροπία αὐτοῦ νὰ ξαναρχίσουμε τὰ συλλο-
γίσματα, τὰ συνειδημένα μας, γιὰ τὴν «ὑπε-
ροχὴ τῆς Ἑλλ. Φυλῆς ἀπέναντι τῶν βαρβα-
ρων ὁρῶν τοῦ Αἴμου»

Νὰν τὴν χαιρόμαστε τὴν ὑπεροχὴν μας καὶ
νὰν τὴν φυλάξουμε σὴν γνάλα μὴ μᾶς τὴν φτύ-
σουν οἱ μύγες τὴν κανακάρικη. Καὶ σὺν με-
ταξὺ οἱ Βούργαροι, δὲν περᾶζει, ὡς περᾶνε
στὰ μάτια τοῦ πολιτισμένου κόσμου γι' «ἀν-
τροπείας» λαὸς κι ὡς κερδίζουνε σημεῖα πρὸς
τὴν εἴχαμε πρῶτα ἐμεῖς καὶ πρὸς τὴν ἀφήσαμε
μὲ τὴν ἀμναλοσύνην μας νὰ χαθῶνε γιὰ πάντα.
Θὰ μᾶς πεῖτε πὸς οἱ Βούργαροι εὐτυχῆ-
σανε, κοντὰ σ' ἄλλα, νάχουμε καὶ Ἡγεμόνα
πρὸς νὰ μὴν ἀγαπάει τὰ γλέντια. Λέτε, μαθῆς,
νάνα ἀπαραίτητος ἕνας τέτιος Ἡγεμόνας σὲ
κάθε ἔθνος μικρὸ πρὸς θέλει νὰ ζήσει καὶ πρὸς
φαντάζεται πὸς ἔχει κάπια μεγάλη καὶ ἱερὴ
ἀποστολή;

ΕΝΑ

πολὺ δυνατὸ ὅσο κι ἀληθινὸ ἄξιον τυπώθηκε σὺν
«Ν. Ἄστου» τὴν περασμένη Τετάρτῃ γιὰ τὴν παν-
τοδύναμη Βουλευτουκρατία.

Κάτου ἀπὸ τὸν ἀρκετὰ ἐκφραστικὸν τίτλον «Βου-
λευτικὴ ὑπερτροφία» ὁ ἀρθρογράφος ἀποδείχνει πὸς
ἂν ὁ βουλευτὴς κατάντησε παντοδύναμος, σὲ τοῦ το
φταίει ἡ Πολιτεία μὲ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς πρὸς
τοὺς ἔχει βρωμοσυνειθίσει νὰ μὴν κύνουν τὴν παρα-
μικρὴ, νόμιμη, πάντα, εὐκολία στὸν πολίτη ἢ δὲ
δαῦνε σὺν πλάι του τὸν προστάτην του βουλευτῆ.

Τὸ «Ν. Ἄστου» δείχνει καὶ τὴν γιαντριά τῆς
ἀρρωστίας μας αὐτῆς, μὰ τὸ γιαντρίκον του, ὅσο θα-
ματουργὸν κι ἂν εἴναι, θὰ πεταχτεῖ σὺν σκοπιδία,
ἀφρὺ κανένας μας δὲν τὸ παραδέχεται πὸς δὲν εἴ-
μαστε γεροὶ σὲ ὅλα μας, κ' ἔτσι δὲ μᾶς χρειάζουν-
ται γιαντρίκα.

ΟΛΟΙ

οἱ βιβλιοπώληδες ἐδῶ καὶ στίς ἐπαρχίες πήρανε χά-
ρισμα τὸ προπερασμένο φύλλον τοῦ «Νουμᾶ» (ἀριθ.
166) πρὸς πρῶτον πρῶτον σὺν πρῶτῃ σελίδῃ του εἶχε

τὸ γράμμα τοῦ κ. Α. Α. γιὰ τὸ βιβλιοκαπηλικὸ
σκάνταλον τοῦ κ. Καλότυχο. Ὁ συνεργάτης μας,
καθὼς θυμόσατε, συβούλευσε τοὺς βιβλιοπώληδες νὰ
τραβήξουν τὸν κ. Καλότυχο σὺν δικαστήριον καὶ,
χωρὶς νάνα βιβλιοπώλης, πρόσφερε ἀπὸ τὴν τσέπη
του ἑκατὸ δραχμὲς γιὰ δικαστικὰ ἐξόδα. Οἱ βιβλιο-
πώληδες ὅμως, καθὼς μαθαίνουμε ἀπὸ φίλους μας,
τόσο συγκινηθῆκανε ἀπὸ τὴ σωστὴ αὐτὴ καὶ σω-
τήριον, γιὰ τὸ πουργί τους, γνώμη, ὅστε λίγο ἀκόμα
καὶ ὀθνακρηξῶν τὸν καλότυχο βιβλιοκαπῆλον...
εὐεργέτη τους.

Ὅταν λοιπὸν αὐτοὶ πρὸς ζημιώνονται ἀπὸ τὰ
τέτια δὲ δύνουν πεντάρια, γιὰ τὴν νὰ συγκινηθεῖ ὁ κ.
Ἰπουργὸς πρὸς μπορεῖ τὸ κάτου κάτου νὰ ὑποστη-
ρίξει τὴν βιβλιοκαπηλείαν τῶν ὑπαλλήλων του ἀπὸ
κομματικὴ ἀνάγκη;

Μαθαμε καὶ κάτι ἄλλο, παραπολὺ τιμητικὸν γιὰ
τὸν κ. Καλότυχο. Ἡ ἀφεντιά του δηλ. πρὸς χειρο-
πονηθεῖ ἀνώτερος ὑπαλλήλος τοῦ Ἰπουργείου τῆς
Παιδείας καὶ Βιβλιοκαπῆλος, εἴτανε δημοδιδάσκα-
λος κ' εἶχε δυὸ φορὲς παυθεῖ γι' ἀσυμμόρφωτον δια-
γωγῆ, καθὼς ἀναφέρανε οἱ Ἐπιθεωρητῆς σὺν ἐκ-
θεσῆ τους. Σὲ μιὰ μάλιστα ἀπ' αὐτῆς τὴς ἐκθεσῆς
ὁ κ. Χαρίσ. Παπαμάρκος, τμηματάρχης τότε σὺν
Ἰπουργεῖον, ἀποκαλοῦσε τὸν κ. Καλότυχο ἀμμο-
ρωμένον μερᾶκιον, ἴσως γιὰ τὴν θῆχῃ τὴν μανία τότε
νὰ μεταχειρίζεται βαριῆς μυρουδιῆς, καθὼς τὴν με-
ταχειρίζεται μεμυρωμένα μπιλιεστάκια γιὰ νὰ πιέξει
τοὺς δασκάλους νὰ μπᾶξουνε σὺν σχολεῖα τὰ μεμυ-
ρωμένα βιβλία του.

ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

ἄρθρον τοῦ «Κάπιου» πρὸς τυπώσαμε σὲ τέσσαρα
φύλλα τοῦ «Νουμᾶ» (ἀριθ. 163-166) κάμανε ἀρ-
κετὴ ἐντύπωση, καθὼς σ' ἀλήθεια τοὺς ἔζηξε, κ'
ἔτσι ὁ κάπος τοῦ φίλου μας πρὸς τῆς γράψε δὲν πῆγε
σὺν χαμῆνα. Ἐδῶ διαδαστήκανε μὲ πολὺ ἰνδιαφέρον,
μὰ καὶ στίς ἐπαρχίες, καθὼς μᾶς γράφουν ἀπὸ καὶ
φίλοι μας, φαίνεται πὸς συγκινηθῆσανε βαθιὰ καὶ τοὺς
δασκάλους καὶ καθὼς ἄλλον πούτυχε νὰν τὰ διαβάσει.
Σὲ μιὰ ἐπαρχία μάλιστα μαθαίνουμε πὸς ὁ Πρό-
δρος τοῦ ἐκεί Διδακταλικοῦ Συλλόγου θὰν τὰ δια-
βάσει σὲ δημόσια συνεδρίαση νὰν τ' ἀκούσουν ὅλ' οἱ
δα σκᾶλοι.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς φίλους πρὸς μᾶς γρά-
ψανε γι' αὐτὰ τὰ ἄρθρα, φοβᾶται, λέει, πὸς δὲ θὰ
γίνει οὔτε τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὰ τόσα σωστὰ πρὸς

προτείνει ὁ συνεργάτης μας. Μὰ ποῖος εἶχε ποτε
καμιά τέτια ἐλπίδα; Τὸ Ἰπουργεῖον μας τῶρα ἄλλη
ἔγνοια, βλέπετε, δὲν ἔχει παρὰ πὸς νὰ διορθώσει
τὴν Ἐκπαίδεψή!

ΑΗΘ

μιὰ κουβέντα πούκανε ὁ Κανελλίδης μὲ τὸν Κωστα-
γερακᾶρη μάθαμε πὸς ὁ φονιάς τοῦ Ντεληγιάννη
μιλάει τὴν καθαρεύουσα καλύτερα κι ἀπὸ τὸ Μι-
στριώτῃ ἀκόμα. Ἡ κουβέντα αὐτὴ τυπώθηκε σὺν
«Καιροῦς» τῆς περασμένης Δευτέρας κ' εἶναι νὰ
βάστας τὴν κοιλιά σου ἀπὸ τὰ γέλια.

— «Μετέβην εἰς τὴν κατοικίαν μου, λέει ὁ Κω-
σταγερακᾶρης, καὶ εὗρον τὴν γυναῖκα μου καὶ τὰ
δυοστύχη τέκνα μου εἰς κατάστασιν οἰκτρᾶν. Ἡρώ-
τησα ἂν ἔφαγον, διότι ἐγὼ δὲν εἶχον οὐδὲ ὄβο-
λόν...»

Καὶ ἡ κουβέντα τοῦ φονιά τράβαει ἔτσι, σὺν
ἴδια νόττα, καὶ μᾶς κάνει νὰ πιστέψουμε πὸς ἡ
πατρίδα μας, κοντὰ στα τόσα ἄλλα φροῦτα τῆς
εὐτυχῆς νάποχτήσει καὶ λόγιους φονιάδες. Ἀδι-
φορο τῶρα ἂν ὁ Κωσταγερακᾶρης μίλησε τῆς μάνας
του τὴν γλώσσα κι ὁ Κανελλίδης τοῦ μεταφράσε τα
λόγια του σὲ ἀλαμπουρνέζικα.

Η «ΕΣΤΙΑ»

τῆς Τετάρτης, μ' ἕνα ἰδιαίτερον τελεγράφημα τῆς
ἀπὸ τὴν Λόντρα, μᾶς ἔδωσε τὴν καλὴν εἰδήσιν πὸς
ὁ Βασιλεὺς μου αὐτὴ τὴν φορὰ δὲ θὰ ταξιδέψει ἐν-
κοσμῶν, καθὼς πάντα, σὺν Ἀγγλία, κ' ἔτσι θὰν
τοῦ γίνει ἐπίσημη ὑποδοχὴ ἀπὸ τὸν Ἐδουάρδον καὶ
τὸν Ἀγγλικὸν λαόν.

Ὅταν ὁ ἄχτρος μας φέρνεται καλῶς, δὲ ζημιω-
νόμαστε νὰν τὸν μιμώμεκατε. Καὶ νὰ πρὸς αὐτὴ τὴ
φορὰ ἡ μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ Φερδινάνδου σὺν Πα-
ρίσι μᾶς ἔδειξε τί πρέπει πρὸς καὶ πρὸς, ἔτσι γιὰ
κάπια ποικιλία, νὰ γίνεται.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ
ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙῳ
ὉΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82

ΔΟΥΚΙΑΝΟΥ
Ο ΨΕΥΤΗΣ

Δυστυχομένη! Θὰ σοῦ τὰ γράψω μιὰ ἡμέρα νὰ
τὰ χαρῆς μέσα σὲ τραγουδιστὰ λόγια. Ἦτανε γρα-
φτό σου νὰ ζήσης ἐσὺ μακρὰ, τόσο μακρὰ. Ποῖος
ἔφει σήμερα τί θὰ σκέφτεσαι γιὰ μένα, καὶ τί θὰ
ἔξῃ ὀλόγουρά σου, ὕστερα ἀπὸ τότες... Περιμένε πάν-
τα νὰ ξαναγυρίσω. Θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ καὶ γὼ μ'
ἄσπρα μαλλιά, κάτου ἀπὸ τὸν ἥσκιον του πάντα, τὸν
ἥσκιον του τὸν προγονικόν. Τῶρα δὲν ἤθελα ἄλλο,
παρὰ νὰ σὲ ἰδῶ μιὰ ἡμέρα, καὶ θὰν τὸ θελήσω πλειό-
τερον νὰ γείνη. Νὰ γυρίσω σὺν ἀκρογιαλιά μας,
καὶ θαρρῶ, καὶ τὸ πιστεύω, πὸς ὁ Γιάννης πάντα
θὰ σοῦ φέρη τὰ λουλούδια του, καὶ πὸς πάντα
κείνος θὰ τραγουδάει, ὁ μοναχὸς πρὸς θὰ τραγουδάη
ὀληνύχτα... Ἐλα νὰ πάμε σὺν γυαλόν!

Καλὴ ἀντάμωση
Ἀντρέας

Κέρκυρα 1905.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΥΧΙΑΔΗΣ. Μπορεῖς, Φιλοκλῆ, νὰ μοῦ πῆς
τί εἶναι αὐτὸ πρὸς κάνει τοὺς πολλοὺς ν' ἀποθυμοῦν
τὴν ψευτιά, ὡς πρὸς κ' οἱ ἴδιοι νὰ ἐφαριστιοῦνται,
ἔταν δὲ λένε τίποτα σωστό, καὶ νὰ προσέχουν πα-
ραπολὺ σὲ κείνους πρὸς δηγιοῦνται τὰ τέτοια;

ΦΙΛΟΚΛΗΣ. Πολλὰ εἶναι, Τυχιάδῃ, τὰ ὅσα
ἀναγκάζουνε μερικοὺς ἀνθρώπους νὰ λέν ψέματα γιὰ
τὸ σωφῆρον τους.

ΤΥΧ. Αὐτὰ δὲν ἔχουν καμιά σέση, καθὼς λέει
κι ὁ λόγος, μήτε σὲ ρώτησα γιὰ ὅσους ἀπὸ ἀνάγκη
λέν ψέματα γιὰ τὸν αὐτὸν βέβαιον μπορεῖ νὰ συχωρε-
θοῦν, ἢ καλῆτερα, μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι καὶ
ἀξέπαινοι, ὅσοι ἢ ἄχτροὺς ἐξέλεσαν ἢ γιὰ τὴν σω-
τηρία τους μεταχειρίστηκαν τέτοιο μέσον στίς συφο-
ρές. καθὼς ἔκανε πολλῆς φορῆς κι ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ

γιὰ νὰ γλυτόνη τὴν ζωὴν του καὶ γιὰ νὰ σιγουράρη
τὸ γυρισμὸν τῶν συντρόφων του. Μὰ σοῦ λέω, φίλε
μου, γιὰ κείνους πρὸς χωρὶς ἀνάγκη προτιμοῦν τὸ
ψέμα ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, νοιώθοντας ἐφαριστήσῃ μὲ
τοῦτο κ' ἐπιμένοντας σ' αὐτὸ χωρὶς καμιά βιαστι-
κὴν ἀνάγκη. Θέλω λοιπὸν νὰ μάθω γιὰ ποιᾶν ὀφεί-
λει αὐτοὶ λένε τὸ ψέμα.

ΦΙΛ. Μπα! ἀλήθεια, ἔχεις ἀνακαλύψει τῶρα
τίποτα τέτοιον, πρὸς τῶχουν ἀπὸ φυσικὸν τὸν νά-
γαποῦν τὴν ψευτιά;

ΤΥΧ. Καὶ παραπολλοὶ εἶναι οἱ τέτοιοι.
ΦΙΛ. Μὰ τί ἄλλο λοιπὸν παρὰ ἀνοησία πρέπει
νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι εἶναι σ' αὐτοὺς ἡ ἀφορμὴ νὰ
μὴ λέν ἀλήθειαν, ἀφρὺ προτιμοῦν τὸ χειρότερον ἀπὸ
τὸ καλῆτερον;

ΤΥΧ. Τίποτ' ἀπ' αὐτὰ γιὰ τὴν ἐγὼ μπορῶ νὰ
σοῦ δείξω πολλοὺς, φρόνιμους ὡς πρὸς τὰ ἄλλα καὶ
μεγάλους σὺν μυαλό, πρὸς δὲν ξέρω πὸς τοὺς ἔχει
κυριέψει αὐτὸ τὸ κακὸν κ' ἀγαποῦν τὸ ψέμα, ὡς
πρὸς νὰ λυπῶμαι, πὸς τέτοιοι ἀνθρώποι, ἐνθ' εἶναι
καλῆτατοι σ' ὅλα, ἐφαριστιοῦνται ὅμως νὰ γελᾶνε
καὶ τὸν ἑαυτὸν τους κι ὅσους τοὺς πλησιάζουνε γιὰ τὴν
ἐσὺ πρέπει νὰ γνωρίζης καλῆτερον ἀπὸ μένα ὅτι κείνοι
οἱ παλαιοὶ, ὁ Ἡρόδοτος δηλ. καὶ ὁ Κτησίας ὁ Κνί-
διος καὶ πρὶν ἀπ' αὐτοὺς οἱ ποιητᾶδες κι ὁ ἴδιος ὁ

ΣΟΝΕΤΤΑ

ΕΦΥΓΕΣ

Εσύ, που κήλο εξωτικό έχεις τα δύο σου χείρη
Όπου ανθίζουν οι χαρές κι όπου το γέλιο θάλλει,
Όταν ερχόσουν στο γαλό μονάχη κάθε δεύρι
Πώς τα κρινάκια πρόσχαρα γέρονε το κεράλι!

Γυροβολιά άπλοτότα η χάρη ενού Άπρίλη
Κ' ή άβρα άρχινας μουσικά τραγούδια να σου ψάλλει.
Τά δάσα, οι λόγγοι άνάσαιαν σά να τους ειχες στείλει
Κάποιαν άπόκομη προή άπ' τα δικά σου κάλλη.

Μιά νύχτα στο λιμάνι μας φάνηκ' ένα καράβι
Και σής άβγης τα σούταμπα τίκουσαν πέρα οι κάβιοι.
Εφνυες. Τώρα άναγαλλίες δέν κλεί για μένα η χώρα,

Και το παραθυράκι σου με το περιπολάδι
—Μάτι και γαϊτανόφρυδο—σάν πονεμένο τόρα
Με βλέπει εκείθε να περνώ έρμος το κάθε βράδι.

ΤΟ ΓΛΥΚΑΝΑΒΛΕΜΜΑ ΣΟΥ

Άς το ιστορήσει η θάλασσα το γλυκανάβλεμμά σου
Που τή μερώνει μονομιάς και που τή γαληνέβει,
Άς το ιστορήσει η χλωρασιά τ' άντικρουθ' μας δάσου
Που τήν τηρής κάθε πουρνό και γήλιο δέ γυρβέει.

Άς το ιστορήσει η λίμνη μας, που όταν βρεθεί
[μπροστά σου
Κάποιο χαρέτιμα άρχινά και τα νερά σαλέβει,
Κι' άς το ιστορήσει η άνοιξη το γλυκανάβλεμμά σου,
Που για τα μύρια τ' άνθια της τις όμορφίες του κλέβει.

Εγώ, που πάντα ο στοχασμός κ' η φαντασία
[πλανά με,
Όσες στιγμές μου εστόλισε λογιάζω και θυμάμαι.
Θυμάμαι. Κ' εΐταν μια βραδιά που ξεχώρη ειχες
[χάρη.

Στο περιβόλι εκάθοσσαν σά βγήκε το φεγγάρι,
Και μόλις ύψωσε έού σέ κείνο τή ματιά σου
Ν' άδειάζει το χρυσάφι του, είδα, μέσ' τήν πο-
[διά σου.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ
ΤΟΥ κ. Α. THUMB (*)

1 Ψυχάρης, «Ζωή κι άγάπη στη μοναξιά. Ιστορικά
ένος καινούριου Ρομάντωνα».

2 Jean Psichari (καθηγ. τής νεοελλην φιλολογίας
στην École des langues orient. viv. στο Παρίσι). Essai
de grammaire historique sur le changement de λ en ρ
devant consonnes en Grec ancien médiéval et moderne
(άπόσπασμα από τα Mémoires orientaux δημοσι. από τήν
École nationale des langues orientales vivantes).

3 Α. Πάλλης, ή 'Ιλιάδα μεταφρασμένη.

4 Kant, Κριτικής του άδύλου λογισμού μέρος πρώτο.
Μετάφρασμα Γ. Μαρκέτι, και Α. Πάλλη.

Όσο διαφορετικά κι' άν φαίνονται τα πάνου
βιβλία από μια όψη δείχνονται όμοια, όλα δειμένα
μέ το νεοελληνικό γλωσσικό ζήτημα κι άπ' αυτή
τήν όψη πρώτα άπ' όλα τους πρέπει να χτιμη-
θούνε. Ο Ψυχάρης, άκούραστος άρχηγός στο κί-
νημα για τή λαϊκή γλώσσα, ζητάει σ' ένα μεγάλο
του ρομάντσο (1) πρώτα πρώτα ν' άποδείξη πάλι
τή φιλολογική ικανότητα τής νεοελληνικής γλώσσας
του λαού.

Δουλειά μου δέν είναι να χαρακτηρίσω και να
κρίνω τή θέση αυτού του ρομάντσου μέσα στην παγ-
κόσμια φιλολογία, κι όμως με δυό λόγια βρίσκω
καλό να μνημονέψω το λιγώτερο, πώς ο Ψυχ. ξανα-
παίρνει το ρομάντωνα πρόβλημα του Deloe, με το
δίνει σημαντικά αλλοιώτικη μορφή.

Το ρομάντσο, που σαυτό μέσα μεγάλο ρόλο παί-
ζει ή σκέψη, δέ μπορούμε αλήθεια να το πούμε
πραγματιστικό, άν και φανερά τέτοιο θέλει να ναι.
ένθ' ή πρώτη περίοδο τής ζωής του ριγμένου στο
νησί ναύτη μου φαίνεται πώς ζουγραφίζεται με πι-
στευτή ψυχολογία, ή έρωτική ιστορία στο δεύτερο
μέρος δέ μου κάνει τήν ίδια εντύπωση. Ο Ρομάν-
τώνας δηλ. αυτός έπειτα από πολλά χρόνια πετυ-
χώνει μια νέα συντροφισσα που ρίχτηκε κι αυτή από
ναυάγιο στο ίδιο έρημο άκρογιάλι. με να γεννηθῆ
σ' ένα ναύτη που χε πια κατανήσει σωστός τής
φύσης άνθρωπος, ένα έρωτικό ειδύλλιο, κατά πώς
δηγείται ο συγγραφέας, μου φαίνεται πώς δέν πάει με
τήν πραγματικότητα. Όπως κι άν είναι, μ' εύχα-
ρίστησέ μου άφίνω σ' άλλους να πούν πάνου σ' αυτό
τή γνώμη τους κ' ερχομαι τώρα να κρίνω το τυ-
πικό του βιβλίου.

(*) Δημοσιεύτηκε στη Deutsche Literaturzeitung
(φύλλ. 26 Αύγ. 1905).

Και σ' αυτό το φιλολογικό έργο του άναμφορωτή
τής γλώσσας πρέπει ιδιαίτερα να ζανατομιστή ή
ικανότητα στην έκφραση και ή εύκολία με τήν όποία
πρέπει ή γλώσσα να πύση έργασία και σκέψη
χρειάστηκε ο συγγραφέας να χρησιμοποιήση το φου-
σικό πλούτο τής γλώσσας του λαού για τους σκο-
πούς μιας φιλολογικής γλώσσας, το βλέπουμε
άπ' τόν ύπερόλογο πύ βαλε ο Ψυχ. στο ρομάντσο
του μιλάει σ' αυτόν. εζόν από άλλα για τή νεοε-
λληνική άπόδοση που μπορούσαν να χουν μερικές λέξεις
σάν το milieu immensité, direction, espase.
Δείχνοντας ότι ή λαϊκή γλώσσα με τή θησαυρά της
σε λέξεις και περισσότερο άπ' όλα με τή πολυ-
ριθμία έπιθέματά της μπορεί ν' άποδώσει τις διαφο-
ρες λεπτές διαφορές που παρουσιάζουν έκείνες οι λέ-
ξεις (παράβαλε π. χ. σχηματισμούς σάν τήν τοπω-
σια και τοπο—σύννη) άποδείχνει τόν πλούτο και τή
εύκολούγιστο τής μητρικής του γλώσσας. Με σά
να μου φαίνεται πώς τραβή πύ μακρυνά άπ' ό,τι
πρέπει με τήν άποτύπωση λέξεων για τις διαφο-
ρες μικροδιαφορές τών έννοιών εκείνων. Γιατί πι-
στεύω πώς μια παρά πολύ πλούσια διάκριση σε λε-
πτές διαφορές στην έκφραση περισσότερο βλάπτει
παρά όφελει, κ' ένα οικονομικό νοικοκυριό για τή
παρόν άξίζει πύ πολύ.

Μια μόνο λέξη για το γεωμετρικό «Ran» θά
φτανε χωρίς άλλο να νοιώσουμε καλή τή πράμα
άπ' τή φιλοσοφική, τή μαθηματική ή άλλη έννοια
χωρίς να χρειαστή βοήθεια για τήν άντίληψη με
χωριστό γλωσσικό τύπο. Ο πλούτος μερικές φορές
μπορεί να ναι πλεονασμός. άς θυμηθούμε μονάχα τούς
άριθμητικούς τύπους καθώς ο τριτάτος, πληθυντικός,
όλικός, που καθόλου δέν είναι σημάδια γλωσσών που
μιλούν λαοί με ύψηλό πολιτισμό. Για τήν διάδοση
τής καινούριας γλώσσας άλλωστε βρίσκω σοβαρό
να μη φέρη σε κομμάτιασμα με παρά πολλή πα-
ραγωγή από καινούριες λέξεις, πράμα που θ' άπει-
λούσε τήν ενότητα τής γλώσσας. Με λέξεις που ύ-
πάρχουν, καθώς τόπος και χώρος, θά μαστε πύ εύ-
χαριστημένοι παρά με νεοσχηματισμούς, όσο τέτοιοι
δέ φαίνονται χωρίς άλλο χρειαζόμενοι.

Νεοσχηματισμός λέξεων ή παράλλαγμα άλλων
που ύπάρχουν παρουσιάζεται φυσικά πολύ τής ά-
νάγκης σάν πρόκειται για παράσταση έπιστημονι-
κών πραγμάτων. Ο Ψυχ. συχνά ως τώρα μεταχει-
ρίστηκε για έπιστημονικά γλωσσικά θέματα τή
λαϊκή γλώσσα κι αυτό κάνει τώρα πάλι σε μια δια-

Όμηρος, σεβαστοί άνθρωποι, μεταχειρίστηκαν και
γραφτό το ψέμα, για να μη ξεγελάνε μονάχα όσους
τους άκουγαν τότε, παρά κ' ίσαμ' έμας να φτάση,
ή ψεφτιά τους διαδοχικά, μέσα σ' όμορφότερες ρί-
μες και σε μέτρα φυλαγμένη. Έμένα τουλάχιστο
πολλές φορές μούρχεται να ντρέπομαι για λογα-
ριασμό τους, όταν δηγιούνται το κόψιμο του Ούρα-
νού και το δέσιμο του Προμηθέα και τήν επανάστα-
ση τών Γιγάντων κι όλη τήν τραγωδία που γίνε-
ται στον Άδη, και ό,τι ο Δίας ένεκ' άγάπης γίνηκε
βουβάλι ή κύνος και ό,τι κάποια από γυναίκα με-
ταμορφώθηκε σ' όρνιο ή άρκούδα, και κοντά σ' αυτά
τους Πήγασους και τις Χίμαιρας και τις Γεργόνες
και τούς Κύκλωπες κι άλλα τέτοια, παραπολύ άλ-
λόκοτα και θαμνατά παραμυθάκια που μπορούνε
να γητέβουν τή φαντασία τών παιδιών, που φοβού-
νται άκόμη τή Μορμύ και τή Λάμια. Μολατάφα
τά όσα λέν οι ποιητάδες είναι ίσως ύποφερτά άμμή
τό να λέν πιά ψέματα οι πολιτείες και πολλά έθνη
έτσι φανερά και χωρίς ντροπή δέν είναι γελοίο, κι
όμως οι Κρητικοί δέν ντρέπονται να δείχνουν τάφο
του Δία, και οι Άθηναίοι λέν ότι ο Έριχτόνιος
βγήκεν από τή γῆ, και πώς οι πρώτοι άνθρωποι
άπό τήν Άττική ξεφύτρωσαν καθώς τα λάχανα,
πολύ σοβαρώτερα αυτοί από τούς Θηβαίους, που

δηγιούνται ότι από τα δόντια φιδίου κάποιοι Σπαρ-
τοί (άνθρωποι) ξεπετάχτηκαν. Αν όμως δέν τή
παίρνη κανείς αυτά γ' έληθινά, άφού είναι τόσο ά-
στεια, παρά με σκέψη ζεταζοντας τα, θά νομίζεν
ότι τκιριάζει σε κανένα Κόροιβο ή Μαργίτη να πι-
στέθη ότι ο Τριπόλεμος πέταξε στον άέρα καθάλα
σε φτερωμένα φείδια ή ο Πάνας ήρθεν από τήν Άρ-
καδία βοηθός στο Μαραθώνα ή ή Ωρείθια άρπά-
χτηκεν από το Βορέα, αυτός δά άθεος και τρελλός
νομίζεται, άφού δέν πιστέθει σε τόσο όλοφάνερα
κι έληθινά πράματα τόσο πολύ νικάει το ψέμα.

ΦΙΛ. Με οι ποιητάδες, Τυχιάδη, και οι πολι-
τείες μπορούνε να βρουν συμπάθειο, γιατί οι πρώτοι
άνακατέθουνε με τήν ιστορία το έφχάριστο του πα-
ραμυθίου, που είναι πολύ έλικυστικό, έπειδή αυτό
προπάντων τους χρειάζεται για όσους τους άκουνε,
και οι Άθηναίοι κ' οι Θηβαίοι και όποιοι άλλοι
παρουσιάζουν τις πατρίδες τους με τή τέτοια πύ
σπουδαίες. Αν βγάλη βέβαια κανένας αυτά τή πα-
ραμυθία από τήν Ελλάδα, τίποτα δέ θά έμποδίση
να πεθάνουν από τήν πείνα όσοι τή φτιάσουν, γιατί
οι ζένοι δέ έθελαν ούτε χάρισμα ν' άκούσουν τήν
άληθειαν. Έκείνοι όμως που ερχαριστιούνται με το
ψέμα, δίχως καμιά τέτοια άφορμή, δικαιολογημένα
θά φαίνονταν κομικώτατοι.

ΤΥΧ. Σωστά μιλάεις γιατί έγώ σούρχομαι από
του περίφημου Έλικράτη, άφού άκουσα πολλά άπί-
στεστα και παραμυθία, ή καλλίτερα, ένώ άκόμα
μιλούσαν, έφυγα τρέχοντας, γιατί δέν ύπόφερα τήν
ύπερβολική ψευτιά τους, και σάν να με κυνήγησαν
οι Στόγγιες, έπειδή πολλά άχώνευτα κι άλλόκοτα
δηγιόσαν.

ΦΙΛ. Και όμως, Τυχιάδη, ο Έλικράτης είναι
άξιόπιστος άνθρωπος και κανείς μήτε να πιστέψη
μπορεί, ότι εκείνος, ένθ' έχει τόσο μακριά γενιάδα,
ζηνταχρονίτης άνθρωπος και ένθ' άκόμη τις πύ πολ-
λές φορές φιλοσοφεί, θά ύπόφερε και ν' άκούση μόνο
κανέναν άλλον να λέη ψέματα, όταν είναι παρόν,
όχι ότι θά τολμούσε κι ο ίδιος τίποτα τέτοιο.

ΤΥΧ. Γιατί δέν ζέρεις, φίλε μου, πώς ειπε και
πώς τα βεβαίωσε και πώς για τα περισσότερα έρ-
κίζότανε στα παιδιά του, που τάχε σιμά του, ως
που έγώ, ένθ' τόν κοίταζα με προσοχή, σκεπτόμουν
διάφορα, άλλοτες ότι είχε τρελλαθῆ και δέν ήτανε
σά συζαλά του, και άλλοτες ότι δέν τόν είχα νοι-
ώσει τόσο καιρό τί τερατατόνος είναι, κρύβοντας
κάτου από το λιουτοτόμαρο κάποιον άστειά μαϊμού
τόσο παράλογο δηγιόταν.

ΦΙΛ. Σ' έρκίζω στην Έστια, Τυχιάδη, πώς
ήταν αυτά, γιατί θέλω να μάθω σάν τή είδες άγρυ-

παρθε (3) που εζηγεί σε γαλλο-ελληνικό παράλληλο κείμενο τήν προφορά και τήν τύχη του λ στα μεσαιωνικά και στα νεοελληνικά.

Εκείνα που ενδιαφέρουν εδώ είναι ή σωστή απόδοση των φωνητικών όρων σ' αυτά τὰ πράματα κ' ή καθαρεύουσα ακόμα αναγκάζεται να τρέχη σε νεοσχηματισμούς, επειδή δε φτάνει τὸ ἀρχαῖο λεξιλόγιο των όρων. Μερικοί όροι ἀπ' αὐτούς που κατασκευάζει ο συγγραφέας μου φαίνονται κάπως επιτηδευμένοι. Γιατί π. χ. ήχοταιριαζία ἀντίς ής ποιμα, ἀφομοίασμα, ζεταιριαζία ἀντίς ζέμοιασμα, χειλόηχος ἀντίς χειλικός, χονδρόηχος ἀντίς ήχηρός, γιατί, ἀπό τή μέση του γλωσσόσπιτου, ἀντίς ἀπλούστερα ἀπό τή μέση του στροματου (parle willien de la bouche); γιατί εδώ μιὰ διαφορετική λέξη «γλωσσόσπιτου» που οὔτε ή γαλλική ἔκφραση δέν τὸ ζητάει. Ἀπὸ τὸ Ψυχ. δέν ἀπορίσσει τέλεια τὸ δάνεισμα ἀπὸ τή γραφομένη γλώσσα, θά πρεπε πρό πάντων στήν ἐπιστήμη τούς όρους να τούς παίρνομε ἀπό τήν καθαρεύουσα και να βρίσκουμε ἀκριτὸ τὸν τυπικὸ μετασχηματισμὸ τους, γιατί ἀλλοιῶς χωρίς ἀναγκη ἐρεθίζομε τὸν ἀντίπαλο — και δέν είναι αὐτὸ μοναχαι: κατὰ τή γνώμη μου ή ἐνόητα του ἐπιστημονικῶ λεξιλογίου των όρων έχει πὸ μεγάλη σημασία ἀπ' τὸ ζήτημα, ἂν ἕνας όρος συμφωνεί μ' ἄλλη τήν ἀκριβεια με τὸ πρᾶμα που δηλώνει.

Ὅσο για τὸ περιεχόμενον του μικροῦ βιβλίου, ὁ Ψυχ. πραγματεύεται ἕνα ακόμα λίγο ξεκαθαρισμένο φαινόμενον τῆς νεοελληνικῆς φτογγολογικῆς ιστορίας, τήν ἀλλαγὴ δηλ. του λ σε ρ μπρὸς ἀπὸ σύφωνα (π. χ. στὸ ἀδερφός). Τὸ μαζεμένο υλικὸ ἀπὸ πολλούς και διάφορους τύπους πρέπει πρώτα να χρησιμεύη για τὸν καθορισμὸ τῆς κατάστασης τῆς κοινῆς γλώσσας κ' ὕστερα για τήν ἔρευνα των όρων που φέρανε τή φτογγολογικὴ ἀλλαγὴ. Ἐδῶ βλέπομε πὸς οἱ ξεχωριστοί διάλεκτοι παρουσιάζουν σὲ πὸς μεγαλύτερο βαθμὸ τήν φτογγολογικὴ ἀλλαγὴ παρὰ ή κοινὴ γλώσσα σ' αὐτὴ ή ἐπιρροή τῆς ἀναλογίας (καθὸς στὸ «βᾶλθηκα» ἀντίς «βᾶρθηκα» σύφωνα με τὸ «βᾶλτω») και λέξεις των λογίων που μπῆκαν κ' ἀνακατέυτηκαν με τὸ υλικὸ τῆς βλαψανε τούς φτογγολογικούς νόμους περισσότερο παρὰ στή διάλεκτο.

Ἄλλὰ γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα καταντάει ἀδύνατο για τὸ πρᾶν τὸ ξεχώρισμα καθεμιᾶς συνθήκης που φέρνει τήν ἀλλαγὴ του φτόγγου ὅσο σωστὰ κ' ἂν μᾶς περιγράφει ὁ Ψυχ. τή φτογγοφυσιολογικὴ λειτουργία, πάντα ὅμως πρέπει να παραιτηθῆ ἀπὸ

τὴ διατύπωση ἑνὸς φτογγολογικοῦ νόμου φαίνεται πὸς σὲ πὸς μεγάλο βαθμὸ ή ἀλλαγὴ ἔγνε μπρὸς ἀπὸ σταθεροῦς φτόγγους κ' ἐνῶ ἔρχισε στήν κοινὴ, ή νεώτερη ἀνάπτυξη τῆς γλώσσας πάλι σὲ πολλές περιστάσεις ἐξελίψε τὸ φτογγολογικὸ φαινόμενον, καθὸς π. χ. μιὰ ἀνάλογη περίπτωση παρουσιάζεται με τήν ἐλληνιστικὴ ἀλλαγὴ του α εἰς ε (κοντὰ σὲ λ). Πιστεύω πὸς ή σωστὰ τελειωτικὴ ἔρευνα καθεμιᾶς ξεχωριστῆς διαλέκτου ἀκριτὰ μακρυσμένης ἀπὸ τήν κοινὴ γλώσσα θά μᾶς φέρη τὸ παχύτερο πὸς σιμὰ στή λύση.

Ὅσο για τὴ δημιουργία μιᾶς νεωτέρας γραφομένης γλώσσας, στὸν ἴδιο σκοπὸ ἀποδίδει κ' ὁ Α. Πάλλης καθὸς ὁ Ψυχάκης μονάχα τὰ μέσα τῆς προπαγάντας του είναι κάπως διαφορετικά.

Ὁ Π. ζητάει πρώτ' ἀπ' ὅλα με μεταφράσεις σημαντικῶν ἔργων τῆς παγκόσμιας φιλολογίας ν' ἀποδείξη τήν μεγάλη ἰκανότητά τῆς μητρικῆς του γλώσσας. Σκοπὸς τῆς μεταφράσεως του τῆς Γραφῆς εἶταν να ζυπνήσῃ τὸ λαὸ ἀπὸ τὸν ὕπνο τῆς μεσαιωνικῆς σχολαστικότητος και πὸς ὁ Π. τούς ἀντιπάλους του ἴσα ἴσα ἂνω κάτου ἔφερε, μᾶς τὸ μαθαίνουν οἱ φοιτητικῆς παραχῆς που γεννήθηκαν ἐδῶ και λίγα χρόνια με τὴ μεταφράση του Εὐαγγελίου. Μὰ αὐτὸ δέν τάρκισε τὸν Π. ἀδιάφορος για τὸν θόρυβο των ἀντιπάλων ὄχι μονάχα τὴ μεταφράση των Εὐαγγελίων τέλειωσε (1904), κ' και με τὴ μεταφράση δυὸ ἰλωσθιδίου διαφορετικῶν βιβλίων τῆς Ἰλιάδας (3) και τῆς εἰσαγωγῆς ἀπὸ του Κ. Π. τήν Κριτικὴ του ἀδόλου λογισμοῦ (4) πάλι μ' ἕνα καινούριο τρόπο ἀπόδειξε, πὸς ή νεοελληνικὴ λαϊκὴ γλώσσα για καθε σκοπὸ και θέμα είναι φυσικὰ κατὰλληλη, φτάνει μονάχα να βρεθοῦν οἱ ἄντρες που να κατέχουν τὰ μέσα που διαθέτει ή μητρικὴ τους γλώσσα στήν ἔκφραση και που να νοιώθουν να τὰ χρησιμοποιοῦν. Τὸ πρώτο μισὸ μέρος τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδας εἶχε προηγήτερα δημοσιευτεῖ (1892, 1900), κ' τὸ μέρος αὐτὸ δέν ἀκόρησε τώρα στὸ ὅλο ἔργο χωρίς ν' ἀλλαχτῆ καθόλου — ὁ μεταφραστὴς δούλεψε ἀκόμα να καταφέρει σωστὸ ταίριασμα στὸ πνεῦμα τῆς Ὀμηρικῆς και τῆς νεωτέρας γλώσσας. Εἶμαι ἀναγκασμένος να μὴ μπῶ σὲ λεπτομέρειες σχετικῆς με τὴ μεταφραστικὴ τέχνη του Π. τόσο μονάχα θά πῶ ή τέχνη του αὐτὴ κλείνει μέσα τῆς τῆ φυσικὴ δύναμη τῆς γλώσσας ἐκείνης που τὴ χαρακτηρίζει τὸ κλέφτικο τραγοῦδι και ἀποδίδει μ' ἐπιτυχία και στήν ἔννοια και στήν ἔκ-

φραση τὸ πρωτότυπο χωρίς να δίνεται δουλικὰ σ' αὐτὸ. Ξεχωριστὰ στήν ἀπόδοση των ἐπιθέτων ἀναδίδεται τὸ μεταφραστικὴ ή τέχνη ἐδῶ φυσικὰ ὁ Π. ἔπρεπε να μὴ σκιαχτῆ τούς νεοσχηματισμούς: μὰ αὐτούς ἴσα ἴσα βρίσκω πολὺ πετυχημένους και φτιαγμένους σύφωνα με τὸ πνεῦμα τῆς λαϊκῆς γλώσσας και του πρωτότυπου. Για μένα είναι ἀπαράδεχτο, πὸς θά μπορούσε ή καθαρεύουσα να δώσῃ στή γλωσσικὴ ἔκφραση κείνο τὸ βαθμὸ ἀπὸ αἴσθημα που φυσικὰ βγαίνει ἀπὸ τὰ λόγια τῆς λαϊκῆς γλώσσας. Μ' ὅλ' αὐτὰ ὅμως ή Ἰλιάδα ἀντίζει σ' ἕνα κόσμον για τὴ σκέψη και τὸ αἴσθημα που βρίσκει τὸν ἀντίπαλο σὲ κόσμον συγγενικό, σ' αὐτὸ που ζούσαν οἱ κλέφτες κ' οἱ τουρκομάχοι: γι' αὐτὸ δὲ θά θαυμάσομε ἂν ἀδίστατη τήν ἔκφραση σ' αὐτὸ τὸν κόσμον βρῆκε ὁ μεταφραστὴς. Μὰ κείνο που μᾶς ξεπάζει ἀληθινὰ και κάνει ἀπάντεχη ἐντύπωση είναι ἕνα δείγμα μιᾶς μεταφράσεως του Karl (1). Ὁ Π. ἔργαστηκε γι' αὐτὴ μ' ἕνα συμπατριώτη του που μ' ἄλλα ἔργα ἀπὸ προηγήτερα, καθὸς με τήν περίληψη μιᾶς λαϊκῆς πλουτολογίας, εἰδείζε πὸς ξέρε: να ζετᾶζῃ και να γράφῃ ἐπιστημονικὰ θέματα στήν νεοελληνικὴ γλώσσα του λαοῦ. Στ' ἀλήθεια εἶμαι, σὴν εἶδα πὸς πόσο ἀσυνήθιστα ξάστερες διαβάζονται οἱ σκέψεις του Κάντ, ντυμένες με τὸ φόρεμα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας του λαοῦ: μπορούμε ἀκόμα χωρίς ὑπερβολὴ να ποῦμε πὸς μερικῆς φορές ή μεταφράση ξεπερνάει τὸ πρωτότυπο στήν ξάστερα τῆς ἔκφρασης. Πουθενὰ δὲ μὸς φάνηκε σὰ να νοῦσα πὸς ή γλώσσα δὲ βοηθάει τὸ μεταφραστικὴ στήν ἔκφραση φυσικὰ και με τὸ δικαίον μεταχειρίζεται φιλοσοφικῆς ἔννοιες τῆς γραφομένης γλώσσας και τις ἀλλάζει δίνοντάς τους τὴ μορφή που πρέπει να γουν στή δημοτικὴ. Ὅσο: σὴν τὴ πραγματικὰ ἀκίνητος, ἐνύραση, εἰκονισμός (εἰκόνα) εἰκονίζω, μετ' φαίνονται τόσο φυσικὸι και πετυχημένοι, ὅστε ὑποτάσσομαι μ' εὐχαρίστηση στὸ καλύτερο γλωσσικὸ αἴσθημα του Ἑλληνας και κεί που ἐγὼ ὁ ἴδιος θά πρότεινα ἄλλους όρους. Θαυμάζω π. χ. που ή λέξη ἰδέα βρίσκει τὴ χρῆση τῆς ὄχι ὡς «Idee» ἀλλὰ στή σημασία τῆς «Anmerkung», ἂν και μᾶζῃ στὸ βιβλίο τὴ φιλοσοφικὴ ἔννοια που δίνει ή παραγωγή «τὸ ἰδεατικὸν» «Idealität».

Ὁ Π. και ὁ Μαρκέτης θεωροῦν τὸ μεταφραστικὸ τους δοκίμιο για τὸ παρὸν μόνον ἕνα πείραμα χωρίς μπορούμε να ποῦμε πραγματικὴ σημασία: ἀλλὰ τὸ πετυχημένο αὐτὸ πείραμα μαρτυρεῖ τὸ κουρά-

τεία ἐκρύβει κάτου ἀπὸ τόσο μεγάλη γενειάδα.

ΤΥΧ. Συνήθιζα κ' ἀπ' ἄλλες φορές, Φιλοκλή, να πηγαίνω σπῆτι του, ἂν και μὴ φορὰ ἀδειάζα πολὺ, και σήμερις ἔχοντας ἀνάγκη νάνταμῶσω τὸ Ἀεόντιχο — είναι φίλος μου, καθὸς ξέρετε — ἄμα ἐμαθα ἀπὸ τὸ δούλο του ὅτι πῆγεν ἀπὸ τὸ πρώτ' στοῦ Εὐκράτη να τὸν ἰδῆ που ἦταν ἄρρωστος, και για τούς δυὸ λόγους, και για νάνταμῶσω δηλαδή τὸ Ἀεόντιχο και για να ἰδῶ και κείνον — γιατί δέν τῶξερὰ πὸς δέν μπορούσε — πηγαίνω στὸ σπῆτι του: και δὲ βρίσκω πᾶ ἐκεῖ τὸ Ἀεόντιχο — γιατί μόλις προλίγο, καθὸς μὸς εἶπαν, εἶχε φύγει — μὰ βρῆκα ἄλλους γνωρίμους: κ' ἀνάμεσα σ' αὐτούς ἦταν κ' ὁ Περιπατητικὸς Κλεόδημος κ' ὁ Δεινόμαχος ὁ Σωατικός κ' ὁ Ἰωνας, τὸν ξέρετε αὐτὸν, που ἔχει τήν ἀξίωση να τονε θαυμάζομε για τήν Πλατωνικὴ του μάθηση, πὸς μονάχ' αὐτὸς ἔχει νοιώσει τὴ σκέψη του φιλόσοφου, και ὅτι μπορεί να τὸν ζήγησῃ και σ' ἄλλους. Βλέπετε ποίους ἀνθρώπους σου λέω, σοφώτατους και καθολοκληρήναι ἐνᾶρτους, δηλαδή τὸν ἀθέρα τὸν ἴδιο ἀπὸ κάθε φιλοσοφικὴ μερίδα, ὅλους σεβαστούς κ' ἀπάνου-κάτω ροβερούς τὸ πρόσωπο; Ἦταν ἀκόμα ἐκεῖ κ' ὁ Ἀντίγονος ὁ γιατρός, ἐξαιτίας, ὑποθέτω, τῆς ἀρρώστιας προσκαλεσμένος: και φαίνονταν ὁ Εὐκράτης πὸς ἦταν κάπως καλύτερα κ' ή ἀρρώστια

του ἦταν ἀπὸ τις συνηθισμένες: ὁ ρεματισμὸς δηλαδή του εἶχεν ἔρθει πάλι στὰ πόδια. Μὸς ἔκαμε νόημα λοιπὸν ὁ Εὐκράτης να καθίσω κοντὰ του, ἀρῶ καταβᾶσε λίγο τὴ φωνή του ἔτσι στὸ ἀρρωστιάτικο, ἄμα με εἶδε, ἂν και τὴν ὥρα που ἔμπαινα τὸν ἔκουσα να φωνάζῃ και να ὑποστηρίζῃ κάτι δυνατὰ. Κ' ἐγὼ παραπολὺ προσεχτικὰ για να μὴν ἀγγίξω τὰ πόδια του, ἀρῶ δικαιολογήθηκα κείνα τὰ συνηθισμένα, ὅτι δέν ἔξερὰ πὸς ἦταν ἄρρωστος, και ὅτι, ἄμα τῶμαθα, πῆγα τρεχάτος, καθόμουνα σιμὰ του. Ἐκείνοι λοιπὸν ἀπὸ τὰ σκετικὰ με τήν ἀρρώστια ἄλλα τὰ εἶχαν εἰπεῖ πᾶ κ' ἄλλα τότε τὰ φιλολογοῦσαν και μάλιστα πρότεινε καθένας του και κάποιον τρόπο γιατριάς: ὁ Κλεόδημος τουλάχιστο εἶπε:

— Ἄν λοιπὸν, ἀρῶ σηκώση κανεὶς ἀπὸ χᾶμου τὸ δόντι τῆς νυφίτσας τῆς σκοτωμένης ἔτσι ὅπως εἶπα προηγήτερα, τὸ βάλῃ μες σὲ τομάρι λιονταριοῦ νιογδαρμένο κ' ὕστερα τὸ τυλίξῃ γύρω στὰ πόδια, ἀμέσως πάθει ὁ πόνος.

— Δέν ἔκουσα ἐγὼ, εἶπε ὁ Δεινόμαχος, σὲ λιονταριοῦ, παρὰ σὲ θηλυκοῦ λαφιοῦ παρθένου ἀκόμη κ' ἀβάτερτου: και τὸ πρᾶμα εἶν' ἔτσι πὸς πιθανό: γιατί τὸ λάρι είναι γλήγορο, και προπάντω στὰ πόδια ἔχει τὴ δύναμη. Και τὸ λιοντάρει βέβαια εἶναι δυνατό και τὸ ξύγι του και τὸ δεξί του μπρο-

στινὸ ποδᾶρι κ' οἱ τρίχες οἱ ὀρθές που βγαίνουνε στὸ σαγόνι του πολλὰ μπορούσαν να κάνουν, ἂν ἔξερὰ να τὰ μεταχειριστῆ κανεὶς με τὸ πρεπούμενον για τὸ καθένα ξόρκι: μὰ τὸ μακρομα τὸν ποδιῶν πολὺ λίγο τὸ ὑπόσκειται.

— Κ' ἐγὼ, εἶπε ὁ Κλεόδημος, ἔτσι ἔξερὰ μιὰ φορὰ, ὅτι του λαφιοῦ τὸ τομάρι πρέπει να είναι, γιατί είναι γλήγορο τὸ λάρι: μὰ προλίγο κάποιος Ἀφρικάνος, σοφὸς στὰ τέτοια, μὸς τῶμαθεν ἀλλίως, εἰπόντας μου ὅτι τὰ λιονταρία είναι γληγορότερα ἀπὸ τὰ λάφια: μάλιστα, εἶπε, και τὰ πιάνουν ἄμα τὰ κυνηγᾶνε.

Παραδέχτηκαν ὅλοι ὅσοι ἦταν ἐκεῖ, ὅτι σωστὰ μίλησεν ὁ Ἀφρικάνος. Μὰ ἐγὼ εἶπα:

— Φαντάζεστε, ὅτι με τίποτα ξόρκια πάθουν οἱ ἀρρώστιας ἢ με τὰ ἀπόξω φυλαχτάρια, ἐνῶ τὸ κακὸ βρίσκεται μέσα;

Γελάσανε με τὸ ρώτημά μου και φαίνονταν ὅτι μεθρίσκαν πολὺ ἀνόητο. Ἄρῶ δέν ἔξερὰ τὰ φανερότατα και ὅσα καθένας, που νᾶχῃ τὰ μυαλά του, δὲ θά τὰ συζητούσαν ὅτι δέν εἶν' ἔτσι. Ὁ Ἀντίγονος ὅμως ὁ γιατρός μὸς φάνηκεν ὅτι ἐφχαριστήθηκε με τὸ ρώτημά μου: γιατί, ὑποθέτω, ἀπὸ πολὺν καιρὸ δέν τονε λογαρίαζαν ἐνῶ ἤθελε να γιατρεύῃ τὸν Εὐκράτη με τήν ἐπιστήμη, παραγγέλλοντάς να μὴν

ράγιο καὶ τὴν πεποίθησιν τοῦ νοιώθουν μέσα τους τῆς λαϊκῆς γλώσσας οἱ ὀπαδοί.

Ἄν αὐτὸ τὸ κουράγιο κλείνει μέσα του καὶ τὴν ἀναγκαίαν σταθερότητα, μπορεῖ μὲ δίκιο του ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς νὰ ἐλπίζῃ, πῶς σὲ ὄχι μακρυνὸ καιρὸ θάποχτήσῃ καὶ αὐτὸς καθὼς οἱ ἄλλοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης, μιὰ πραγματικὰ νεώτερη καὶ Ἑθνικὴ γραφομένη γλώσσα.

(Μετάφρ. Ν. Γ.)

ALBERT THUMB

ΕΕΝΟΣ

Ἀφιερώνεται στὸ Σπῆλιο Πασαγιάννη που εὐρίσκεται στὴν Κέρκυρα.

— Ξένο πῶς εἶναι ὁ τόπος σου καὶ πῶς νὰ ἴδωμά σου;
— Κι ἂν εἶμαι ἀκόμα στυντερο, ξένος ἐγὼ δὲν εἶμαι.
Βλέπω γαλάζια ἀκρογιαλιά κ' ἔληες λιγνοῦφασμένες,
Βλέπω καὶ κάστρο, στὸ γυαλί νὰ πέφτῃ τοῦ πελάγου.
— Μὰ σὲ πῶς κάθον ἀραξὶ τὸ τρεχαντηρι πούρθε;
— Τὸ πνίγει τοῦ νησιῦ τὸ ρῶς· μὴ κἀλλιο ἐσὺ προσόδα,
Δεῖξέ μου ποῦναι οἱ κῆποι σας, ποῦν' τὰ χρυσὰ τὰ μῆλα.
Καὶ μὴ μοῦ πῆς γιὰ τίς χαλκῆς τοῦ θεῖου Ἀλκίνοου σκῦλλες;
Μὰ κρέτῃσε τοῦ περβολιοῦ τὸ φύλακα γιὰ νᾶμπω
Καὶ κεῖ σου λέω πῶς λέγομαι καὶ πῶς στὸν τόπο ἦρθα.
Κ' ἔπειτα, δεῖξέ μου, ὦ καλή, τίς ἀγασμένες στραῖτες,
Παῦ ὁ Σολωμὸς συνήθαγε ν' ἀκολουθᾷ τὰ βράδια.

ΑΙΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΚΑΛΗ ΠΑΤΡΙΔΑ!

Τὸ περσινὸ Πάσχα ἦρουν στὸ Βερολίνο. Ἐκεῖ στὴ βορεινὴ ἐκείνη χώρα, ὅση γλύκα καὶ ὁμορφιὰ ἀφάνταστη ἔχουν τὰ Χριστούγεννα, τόσο ἄχαρη περνᾷ ἡ Λαμπρὴ. Ἡ ἀδιάκοπη, μονότονη βροχὴ, ὁ συννεφιασμένος οὐρανός, φέρνει ζωηρότερη τὴν ἐνθύμηση τῆς γλυκύτατης πατρίδας, μὲ τίς ἡλιολουσμένες ἡμέρες καὶ τὴν τρελλὴ χαρὰ τῆς Πασχαλίας. Μ' ὄλο τὸ μελαγχολικὸ καιρὸ, λαχτάρα ἐνοιῶθα στὴν καρδιά μου καὶ πόθο γιὰ ξεφάντωμα. Βρῆκα πρόθυμη τὴ συντροφία μου—ἐφτά λεβεντόπουλα μὲ χρυσὴ ἑλληνικὴ καρδιά— νὰ πᾶμε σὲ μιὰ μπουραρία καὶ νὰ γιορτάσουμε τὴ μεγάλη πανηγύρη.

Τὸ βράδυ, ὄχτῳ ἢ ὄρα, βρεθῆκαμὲ στὸ συμφωνημένο μέρος. Ὅλη ἡ σάλα τῆς μπουραρίας γεμάτη

κόσμο, ἄνθρωποι ἀπὸ κάθε τάξη κοινωνικῆ διασκεδάζουσαν, στ' ἀληθινὰ ἐξω καρδιά, τραγουδοῦν, γελοῦν, συνοδεύουν τοὺς ἀλλέγραφους σκοποὺς τῆς μουσικῆς, ἄλλος μὲ τραγούδια, ἄλλος χτυπώντας τὰ ποτήρια ρυθμικά, ὄλοι μαζί, νέοι, γέροι, γυναῖκες, παιδιά. Ἐμεῖς, ὅπως εἶχαμε συμφωνήσει, κλειστήκαμε σ' ἓνα ἀπὸ τὰ ἰδιαίτερα σαλονάκια τῆς μπουραρίας καὶ διατάξαμε—ἐξαίρεση χάριν τῆς ἐορτῆς—κρασί, καὶ ἀφοῦ ζητήσαμε ἄδεια ἀπὸ τὸ διευθυντὴ νὰ κάμουμε κάθε ζωηρότητα, ριχτήκαμε σ' ἓνα τρελλὸ χαροκόπημα. Κάθε ξένο τραγουδι ἀπαγορεύτηκε αὐστηρὰ, καὶ δὲν ἀντηχοῦσαν ἐκεῖ μέσα παρὰ τραγούδια τῆς πατρίδας, ὅ,τι μᾶς θύμιζε τ' ἀγαπημένα. Χαρὰ εἶχε πλημμυρήσει στὰ στήθη μας, τὰ μάτια ἔλαμπαν. Τὰ ποτήρια γέμιζαν καὶ σ' ἓνα τσοῦγκρισμα ποτηριῶν

— Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά.

— Καλὴ πατρίδα.

Ἄπᾶνω στὴ χαρὰ, τὸ ἀληθινὸ ξεφάντωμα, μὲ μιὰς σηκωθήκαμε ὄλοι, καὶ ἀπὸ τὰ βᾶθη τῆς καρδιᾶς λὲς κ' ἔβγαίνεν, ἀντήχησε

— Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν....

Τὸ τροπάρι—τραγουδι αἰώνιο ποῦ θυμίζει πατρίδα φωτολουσμένη, ἀνοιχτὴ, λιθάνι, φύλλα καὶ ἄνθη λεμονιάς καὶ πασιαλιάς κλωνάρι, τραγουδι θρησκευτικὸ καὶ πατριωτικὸ ποῦ φέρνει στὴν ἐνθύμηση τὰ περασμένα, τὴν ἀγάπη τῆς μητέρας, τὴ χαρὰ τὴν παιδική, κάποια ἀγάπη μυστικὴ, ὅλα ὅσα κάνουν τὴν εὐτυχία· τὸ τραγουδι ἀντηχοῦσε τώρα παναρμόνιο, ζωηρὸ, πεταχτό, λὲς κ' ἤθελε νὰ σκίσει βουναὶ καὶ θάλασσες καὶ νὰ φτάσῃ ἐκεῖ κάτω, φίλημα γλυκύτατο στ' ἀγαπημένα.

Ἡ πόρτα ἀνοίξε μὲ κάποια ὄρμη κ' ἐφάνη κάποιος κύριος ψηλός, ὁμορφος, καλοντυμένος, μὲ γένεια ἀσπρόμαυρα, μὲ κάτι μαῦρα μάτια επιθόβολα ποῦ βίπετες νὰ τρεμοσταλάζουσαν δάκρυα. Εἰθὺς ποῦ μπῆκε, στάθηκε σὰ δειλιασμένος. Ἐπειτα

— Νὰ μὲ συμπαθᾶτε, εἶπε μὲ κάτι ἑλληνικὰ ξενόλαλα, μὰ ποῦ φανέρωναν κάποιο πόνο. Νὰ μὲ συμπαθᾶτε. Σὰς ἀκουσα καὶ πῆρα θάρρος νάρθω. Εἶμαι κ' ἐγὼ πατριώτης σας.

Στάθηκε. Σὰ νὰ ζητοῦσε κάτι, νὰ προσπαθοῦσε κάτι νὰ θυμηθῇ. Ἐπειτα μὲ ὀρμὴ παραξενῆ ἤρχισε νὰ μιλῇ γοργά, παθητικὰ, ἀνακατεύοντας ἑλληνικὰ καὶ γερμανικὰ στὴν ἀρχή, ἔπειτα ὄλο γερμανικὰ.

— Νὰ μὲ συμπαθᾶτε. Εἶμαι κ' ἐγὼ πατριώτης, μὰ λείπω χρόνια πιά, χρόνια πολλὰ ἀπὸ τὴν πα-

τρίδα. Τὴ γλώσσα μας τὴ γλυκεῖα τὴν ἔχασα, καὶ πῶς νου μου δύσκολα, πολὺ δύσκολα ξαναρχοῦμαι οἱ λέξεις τῆς. Θέλω νὰ μιλήσω μὰ δὲ δύναμαι. Ἄκουσα ποῦ τραγουδοῦσατε καὶ μοῦ θυμίσκατε τὴν πατρίδα. Εἶκοσι χρόνων τὴν ἄφησα καὶ πάτησα τὰ πενήντα πέντε. Τριάντα πέντε χρόνια δὲν εἶδα πατριώτη κανένα, ξένος στους ξένους. Καὶ τώρα νοιώθω στὴν ψυχὴ μου κατὶ ποῦ μὲ σφαλίζει. Μὰ, νὰ μὲ συμπαθᾶτε, σὰς βαραίνω μὲ τὴν πύρα μου καὶ σὰς χαλῶ τὴ χαρὰ...

— Ὁχι, κύριε, μιλήσατε.

— Ὡ καὶ! Πολλὰ χρόνια. Ἦμουν εἶκοσι χρόνων ὅταν ἄφηκα τὴν πατρίδα μου. Κάποια ἀνεμοζάλη ποῦ σάρωσε τὰ βίος μου μ' ἔρριξε στὰ ξένα. Γυρίζοντας ἀπὸ τόπο σὲ τόπο καταστάλαξα σὲ μιὰ Γερμανικὴ πόλη κοντὰ στὰ Ρωσσικὰ σύνορα, κ' ἐπίασα δουλειὰ. Τοὺς πρώτους μῆνες—μὰ δὲν πῆγαινε ἡ δουλειὰ μου μπροστὰ—τοὺς πρώτους μῆνες λαχτάροῦσα γιὰ τὴν πατρίδα. Εἶχα ἀφήσει ἐκεῖ κάτω μάννα καὶ ἀδερφὴ κ' ἡ ἐνθύμηση τῶν μ' ἔκαμε νὰ πονῶ. Μὰ ἦταν ἀνάγκη νὰ δουλέψω καὶ γιὰ κείνες καὶ γιὰ μένα καὶ νὰ γυρίσω ὕστερα κοντὰ τοὺς εὐτυχημένους. Ὡ, μὲ τί λαχτάρα τότε, τὸν πρώτο καιρὸ, κλείνοντας τὸ μαγαζὶ μου τὸ βράδυ πῆγαινα σὲ σπῆτι καὶ γονατίζοντας μπρὸς σὲ μιὰ μικρὴ εἰκόνα τῆς Παναγίας, ἔλεγα μὲ πόθο χριστιανοῦ καὶ πατριώτη ὅσα τροπάρια εἶχα μάθει μικρός. Ἐπειτα μὲ λαχτάρα διάβαζα κάτι βιβλία ποῦ εἶχα μαζὶ μου πάρει. Θαρροῦσα πῶς ἐκεῖνα μὲ ξαναφέρναν γιὰ λίγη ὥρα ἐκεῖ κάτω, ἐκεῖνα κρατοῦσαν στὰ βᾶθη τῆς καρδιᾶς κάποιο ρῶς ἀκοίμητο.

Σιγά-σιγά ἡ δουλειὰ μπῆκε σὲ δρόμο τῆς, τὰ κέρδη μεγάλωναν, καὶ τώρα, τὸ βράδυ δὲ μποροῦσα νὰ διαβάσω, μόλις τὴν προσευχὴ ἔκανα. Μὰ εἶχα τάξει νὰ μὴν ἀφήσω ἐκεῖνα ποῦ μὲ κρατοῦσαν δεμένο στὴν ἐνθύμηση τῆς πατρίδας. Ἡ μητέρα μου γραφὲ νὰ φροντίσω νὰ γυρίσω σύντομα, κ' ἐγὼ εἶχα κατὰ νου μόλις ποῦ νοιώσω νὰ χω μικρὴ κατάσταση νὰ φύγω. Καὶ τὰ χρόνια περνοῦσαν κ' ἡ δουλειὰ πῆρε δρόμο ποῦ δὲν περίμενα, τὸ μαγαζὶ μου ἔγινε τὸ πρώτο σὲ τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ τὰ κέρδη ἔφθονα. Ἐστειλα κάτω καὶ καλοπᾶντρεψα τὴν ἀδερφή μου. Μὰ τότε ἄργα καὶ ποῦ μοῦ περνοῦσε ἡ ἰδέα νὰ κατέβω. Ἐχω καιρὸ, ἔλεγα, ποῦ ν' ἀφήσω τώρα τέτοια τύχη; Ὅταν γυρίζω τὸ βράδυ σὲ σπῆτι ἀποσταμένος, δὲν εἶχα καιρὸ νὰ κάμω προσευχὴ, εἶχα σιγά-σιγά ξεσυνθίσει νὰ λέγω τὰ τροπάρια. Ὡς

πῆνη κρασί καὶ νὰ τρώῃ γόρτα καὶ νὰ μὴ χάνῃ σιγά-σιγά καθολοκληρία τὴ δύναμή του. Μὰ ὁ Κλεόδημος, ἐνῶ συνάμα χαμογελοῦσε, μοῦ εἶπε:

— Τί λὲς, Τυχεῖαδῃ, σοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἀπίστευτο τὸ νὰ γίνεσαι ἀπὸ τὰ τέτοια κάποια ὀφέλεια στὶς ἀρρώστιας;

— Βεβαίως, τοῦ εἶπα· ἐξὸν ἂν εἶμαι· τόσο βλάκας ποῦ νὰ πιστέω, ὅτι τὰ ἀπόζω καὶ ποῦ δὲν ἔχουνε νὰ κάνουν τίποτε μὲ τὰ ἀπὸ μέσα, ποῦ γεννοῦν τίς ἀρρώστιας, ἐνεργεῖν μὲ ζόρεια, καθὼς λέτε, καὶ μάγια καὶ φέρνουν τὴν γιατριά, ὅταν τὰ βάνουν ἀπάνου. Κι αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ, μὴτ' ἂν τυλίξῃ κανένας σὲ τομάρι τοῦ λιονταριοῦ τῆς Νεμέας δεκάξη ὀλάκερες νοσῖτσες· ἐγὼ τουλάχιστο εἶδα τὸ ἴδιο τὸ λιοντάρι· πολλὰς φορὲς νὰ κοιτάζω ἀπὸ τοὺς πόνους μέσα σ' ὀλάκερο τὸ τομάρι του.

— Ἐπειδὴ εἶσαι πολὺ ἄμαθος, εἶπεν ὁ Δεινόμαχος, καὶ δὲ νοιάστηκες ποτὲ νὰ μάθῃς μὲ ποῖόν τρόπο ὀφέλουν τὰ τέτοια ὅταν τὰ μεταχειρίζονται στὶς ἀρρώστιας· καὶ θαρρῶ πῶς δὲ θὰ παραδεχτῆς μῆτε αὐτὰ τὰ ὀλοσάνερα, ὅτι δηλαδὴ κόβονται οἱ θέρμες καὶ γητέβονται τὰ φῖδια καὶ γιατρέβονται τὰ βουδῶνια καὶ τᾶλλα ποῦ κάνουν πιά κ' οἱ γρηές. Κι ἂν γίνονται ὅλα κείνα, γιατί τάχα νὰ μὴν παραδεχτῆς ὅτι καὶ αὐτὰ ποῦ λέμε γί-

νούνται μὲ παρόμοιο τρόπο;

— Δὲ συμπεραίνεις σωστὰ, τοῦ εἶπα, καὶ καρρῶνεϊς, καθὼς λένε, τὸ καρρὸ σὲ καρρὸ· γιατί μῆτε αὐτὰ ποῦ λὲς εἶναι φανερὰ ὅτι γίνονται μὲ τέτοια δύναμη. Λοιπὸν ἂν δὲ μὲ πείσης προτῆτερα μὲ ἀπόδειξη, ὅτι εἶναι φυσικὸ νὰ γίνονται τὰ τέτοια, ἐπειδὴ οἱ θέρμες καὶ τὰ πρηξίματα ροβοῦνται λόγια θεοτικὰ ἢ ζόρεια βάρβαρα καὶ γι αὐτὸ φέβγουν ἀπὸ τὰ βουδῶνια, γρηῶν παραμύθια θᾶνα ἀκόμη τὰ λεγόμενά σου.

— Ἐστὸ μοῦ φαίνεσαι, εἶπεν ὁ Δεινόμαχος, ὅτι λέγοντας τὰ τέτοια πιστέβεις πῶς δὲν ὑπάρχουνε μῆτε θεοί, ἀφοῦ δὲν παραδέχσαι ὅτι μπορεῖ νὰ γίνῃ γιατριά μὲ τὰ θεοτικὰ λόγια.

— Αὐτὸ, τοῦ ἀπάντησα ἐγὼ, νὰ μὴν τὸ λὲς, ἀγαπητέ μου· γιατί δὲν ἐμποδίζει τίποτε, ἐνῶ ὑπάρχουνε θεοὶ νὰ εἶναι ὁμοῦς φέματα τὰ τέτοια. Ἐγὼ βέβαια καὶ τοὺς θεοὺς σέβουμαι καὶ τίς γιατρίεις τοὺς βλέπω καὶ ὅσα καλὰ κάνουνε γιατρέβοντας τοὺς ἀρρωστους μὲ φάρμακα καὶ μὲ τὴν γιατρική· ὁ ἴδιος ὁ Ἀσκληπιὸς τουλάχιστο καὶ τὰ παιδιά του γιατρέβαν τοὺς ἀρρωστους βάνοντας καταπραῦντικὰ φάρμακα καὶ ὄχι τυλίγοντας λιοντάρια καὶ νοσῖτσες.

— Ἄσ' τον αὐτόν, εἶπεν ὁ Ἰωνας, κ' ἐγὼ θὰ

σὰς δηγηθῶ κατὶ θαυμαστό. Ἦμουναι παιδάκι ὡς δεκαπέντε χρόνων ἀπάνου-κάτου, ὅταν μιὰ μερὰ ἦρθε κάποιος φέρνοντας εἰδηση στὸν πατέρα μου, ὅτι ὁ Μίδαξ ὁ ἀμπελοφυττός, δυνατὸς ὡς πρὸς τᾶλλα δούλος κ' ἐργατικὸς, κείτεται δαγκαμένος κοντὰ τὸ μεσημέρι ἀπὸ ὄχι καὶ μὲ σαπισμένο πιά τὸ πόδι· γιατί ἐκεῖ ποῦ ἔδενε τὰ κλήματα καὶ τὰ τῶλιγε στὰ παλούκια, ἀφοῦ σύρθηκε κρυφὰ τὸ ρῖδι τόνε δάγκασε σὲ μεγάλο δάχτυλο, καὶ ὅτι τὸ ρῖδι πρόφτασε καὶ τῶπως ἀμέσως στὴ ροῦλια του, μὴ ἐκεῖνος μούγκριζε γιατί τέλειονε ἀπὸ τοὺς πόνους. Αὐτὰ λοιπὸν μᾶς εἶπε καὶ βλέπουμε τὸν ἴδιον τὸ Μίδαξ νὰ τόνε φέρνουν οἱ συντρόφοι του ἀπάνου σ' ἓνα σκαμνί, πρησμένον ὀλάκερο, μελιανισμένο, σάπιο καὶ μόνον ποῦ ἀνέστανε λίγο. Κ' ἐπειδὴ λυπόταν ὁ πατέρας κάποιος ἀπὸ τοὺς φίλους ποῦ ἦσαν ἐκεῖ μπροστὰ εἶπε: «Μὴ στενοχωριέσαι, γιατί ἐγὼ θὰ σταίλω νὰ φωνάξω ἓνα Βαβυλωνιον ἀπὸ τοὺς Χαλδαίους, καθὼς λένε, ποῦ θὰ γιατρέψῃ τὸν ἄνθρωπό σου». Καὶ νὰ μὴν, τὰ πολυλογῶ, ἦρθεν ὁ Βαβυλωνιος καὶ γιατρέψῃ τὸ Μίδαξ βγάνοντας τὸ φάρμακον μὲ κάποιο ζόρικον ἀκόμη ἀφοῦ τοῦ κρέμασε σὲ τὸ πόδι μιὰ πέτρα ποῦ τὴν ἔκαψε ἀπὸ κολύνα πεθαρμένης παρθένας. Καὶ ἴσως αὐτὸ νὰ μὴν εἶναι καὶ σπουδαῖο, ἂν καὶ ὁ Μίδαξ ἀφοῦ πῆρην ὁ ἴδιος

που μια μέρα ένοιωσα την πικρή κλήθαια, πώς είχα λησμονήσει τή γλώσσα μας. Ταξίδεψα για κάποια υπόθεση στο Μπρέσλαου κ' εκεί βρήκα κάποιο πατριώτη. Θέλησα να του μιλήσω ελληνικά μιά, όπως μ' ακούτε, μιά στις δέκα λέξεις εθιμώδουν. Τότε κάποια βαθύτατη λύπη ένοιωσα. Είχαν αρχίσει ν' ερχονται και τα γραμματα της μητέρας γιομάτα καυλό και πόνο και λαχτάρα και παρακάλια να κατέβω στην πατρίδα. Κάθε φορά που λάβαινα γραμμα αράσταινα. Έβαζα βουλή να φύγω. Μά μόλις γινόμουν καλά, ξεχνούσα, κι από μια μεριά κάποια ντροπή, μιά περισσότερη ή παρὰς, τὰ κέρδη μου πνιγαν κάθε σκέψη κι άρχιζα πάλι τή δουλειά. Τώρα τὰ γραμματα της μητέρας έσταζαν φαρμάκι. Μου θύμιζε πώς γέρασε, πώς ζύγωσε τὸ μνήμα, με ξόρκιζε στην αγάπη της να γυρίσω να με ιδῆ ακόμη μια φορά. — "Αχ! Ακούστε τί παραπονεατικο σκοπό παίζει έξω ή μουσική. — Έπειτα τὰ γραμματα άρχισαν ν' ερχονται σπάνια και τώρα δέν ζέρω πιά, ζει ή πεθανε.

Μιά μέρα — πένε δυό μήνες τώρα — ένοιωσα πώς είχα στ' αληθινά αποστασει από τόσων χρονών δουλεια. Είχε φρεθί κάποιος που ζητούσε ν' αγοράσει τὸ μαγαζί. Δέν περίμενα και γλήγορα τὸ ξέκανα.

Όταν έλειψε ή δουλειά, είδα τότε την έρημιά μου. Για πρώτη φορά μου φάνηκε μικρό, στενόχωρο τὸ μέρος που ζούσα. Μιά στενοχώρια μ' έπνιγε, κάποιος πόθος που δὲ μπορούσα να τον ήρίσω, μια σκέψη άδεια πλάνευε τὸ νοῦ μου, σάν όνειρο, σάν λαχτάρα, μιά γκατί: Κ' εγὼ δέν ήξερα. Η ενθύμηση της πατρίδας οὔτε κέν στοῦ νοῦ μου. Τάχα γιατί είχα ξεχάσει τή γλώσσα, από ντροπή, ή στ' αληθινά είχα λησμονήσει τήν πατρίδα; Δέν ήξερα. Μιά καταχνιά σκέπαζε τὸ νοῦ μου. Ποθούσα μόνο να φύγω, να ταξιδέψω, να ταξιδέψω μακριά, μιά για πού;

Πήρα τὸ πρώτο τραίνο και μ' έβγαλε εδῶ. Γύριζα όλη τήν ήμέρα γοργά, μιά χωρίς σκοπό. Έτσι άθελα μπήκα στη μπουραρία αὐτή και κάθησα δίπλα στο σαλονάκι σας κ' έβλεπα τὸν κόσμο άδιάφορος, βυθισμένος στην πίκρα μου. Αξάφνα άντητήσαν τὰ τραγούδια σας. Καθώς ήσαστε κλεισμένοι εδῶ, έρχταν στ' αὐτιά μου σάν από μακριά. Κάτι μου λε-

γαν στην ψυχή μου, κάτι μου θύμιζαν, χωρίς να θέλω λησμονήσα τή μουσική, τὸν τριγύρω κόσμο και πρόσεχα στα τραγούδια σας. Πού τάχα να τὰ είχα ακούσει;

Ο Θεός σας ρώτισε και ψάλατε τὸ Χριστός Άνίστη. Σά να φύσηξε κάποιος άέρας και σκόρπισε τήν καταχνιά που σκέπαζε τὸ νοῦ μου, σά να μου φώτισε και ζέστανε τήν καρδιά κάποιος ήλιος, τὸ τραγούδι σας, τὸ τροπάρι εκείνο μου ζύπνησε στην ψυχή όλη τή ζωή τήν περασμένη. Έβλεπα τώρα όχι πιά μακριά, εδῶ μπροστά στα μάτια μου τήν πατρίδα τή γλυκειά τήν ήλιολουσμένη, τή μάννα να με σφίγγη στην άγκαλιά της, θυμήθηκα τήν έορτή τή χαρισάμενη. Ο πόθος δέν ήταν άδειος τώρα και κάποια έλπίδα γεννήθη. Τὰ μάτια μου πλημμύρησαν δάκρυα και χωρίς να σκεφτώ, άθελα άνοιξα τήν πόρτα. Συμπαθήστε με αν σας έτράχα, αν σας έζαλισα, μιά τώρα νοιώθω πώς είμαι άλλος, ξεχνῶ τὰ τόσα χρόνια που πέρασαν και είμαι είκοσι χρονών ακόμα και λαχταρώ για τήν άγκαλή της μητέρας — άχ! ζει τάχα ακόμη; — και ποθῶ στο χωμα κέν να γέρω της πατρίδας. Να με συμπαθήτε.

Έκμαε να φύγη.

— Όχι, κύριε, να μέινετε, να γιορτάσετε μαζί μας αληθινά Άνσταση. Για λίγες ώρες θά πῆτε πώς είστε στην Ελλάδα, τήν πατρίδα. Κι όταν θά θελήσετε να πάτε κάτω, πρόθυμοι να σας φανούμε αληθινοί πατριώτες.

Τὰ ποτήρια γέμισαν κρασί, μιά και τὰ μάτια όλων ήταν γεμάτα δάκρυα. Με διπλή χαρά τώρα, με συγκίνηση αληθινή χαιρετήσαμε τὸ νέο σύντροφο. Κ' εκείνος με λαχτάρα:

— Χριστός άνίστη, παιδιά, ρόναζε. Καλή πατρίδα.

"Υδρα, Οχτώβριος 1905.

ΜΗΤΣΟΣ ΑΝΘΕΜΗΣ

τὸ σκαμνί που τὸν είχανε φέρει, έφυγε και πήγε στο χτήμα· τέτοια δύναμη είχε τὸ ζόρι κ' ή πέτρα κείνη. Μά ο Βαβυλώνιος έκαμε κι άλλα αληθινά αξιοθαύματα, άφου δηλαδή πήγε τὸ πρωί στο ύποστατικό και διάβασεν από παλαιό βιβλίο μερικά θεατικά λόγια, έφτά τὸν αριθμό, και καθάρισε τὸ μέρος με θειάφι και λαμπάδα, γυρίσαντάς το τρεις φορές, έβγαλεν όζω όσα σεροπούμενα ήτανε μέσα στο χτήμα. Ηρθανε λοιπόν ώσαν να τραβιούνταν από τὸ ζόρι φείδια πολλά, άκονάκια κι όχιές και άστρίτες και σάιτες και βούζες και κούβακες· έλειπε όμως ένα γέρικο φείδι. που δέν μπορούσε, υποθέτω, από τὰ γεραιά να βγη όζω, μὴν υπακούσαντας στην προσταγή· κι ο μάγος είπεν ότι δέν είναι όλα παρόν· μιά άφου χειροτόνησεν άποκρισάριο ένα φείδι, τὸ πιό νέο, τῶστεϊλε στο γέρικο· κ' ύστερ' από λίγο ήρθε και κείνο. Κι άμα μαζώχτηκαν όλα, τὰ φύσησεν ο Βαβυλώνιος και κείνα άμέσως κατακαήκαν όλα με τὸ φύσημα, κ' ήμεϊς θαμάζαμε.

— Για πές μου, Ίωνα, είπα εγὼ, τὸ φείδι τὸ νέο, ο άποκρισάριος, τραβούσε ταχα κι από τὸ χέρι τὸ μεγάλο, που καθως λές, ήταν πιά γέρικο ή κρατούσε αὐτὸ δεκανίκι και στηρίζονταν;

— Έσύ κοροϊδέβεις, είπεν ο Κλεόδημος, μιά κ' εγὼ ή ίδιος αν κ' ήμουνα μιά φορά πιό άπιστος από σένα στα τέτοια — γιατί με κανένα τρόπο δέν ήθελα να πιστέψω ότι μπορούνε να γίνονα αὐτά — όμως όταν πρωτόειδα τὸν ξένο τὸ βάρβαρο να πετάη — από τούς Υπερβόρειους ήταν, καθως έλεγαν — πίστεψα και νικήθηκα, άφου για πολὺν και

ρόν άντισταθήκα. Γιατί τί έπρεπε να κάνω, μιά και τὸν έβλεπα να πετάη μέρα-μεσημέρι και να περπατῆ άπάνου στο νερό και να περνάη μίς από τή φωτιά ήσυχα κι άργά-άργά;

— Τὰ είδες εσύ αὐτά, τὸν λέω, τὸν Υπερβόρειο να πετάη ή να περπατῆ άπάνου στο νερό;

— Βεβαϊότατα, είπεν αὐτός, αν και φορούσε τσαρούχια, καθως ποδένουνται κείνοι. Μά τί άνάγκη είναι να λέω αὐτά τὰ μικρά, άφου έχω να σας πῶ άλλα μεγάλα, όσα μᾶς έκανε να βλέπουμε, να στέλνῃ δηλαδή τούς έρωτες και δαιμόνια να φρην μπροστά μας και νεκρούς σαπισμένους νάνασταίνῃ και τήν ίδια τήν Έκάτη όλοφάνερη να παρυσιαζῃ και τὸ Φεγγάρι να κατεβαζῃ; Έγὼ λοιπόν θα σας δηγηθῶ όσα είδα να κάνῃ στο σπίτι του Γλαφκία του γιου του Άλεξικλή· ο Γλαφκίας δηλαδή, μόλις πέθανεν ο πατέρας του και πήρε στα χέρια του τήν περιουσία, αγάπησε τή Χρυσίδα τήν κόρη του Δημαίνετου· έμένα μ' είχε για δάσκαλό του στη φιλοσοφία, κι αν βέβαια δέν του παίρνε τὸ μυαλό ο έρωτας εκείνος, θά ήξερε τώρα όλη τήν περιπατητική φιλοσοφία, άφου σ' ήλικία δεκοχτῶ χρονώνε μεταχειριζότανε τήν άνάλυση κ' είχε περάσει ως τὸ τέλος τή Φυσική Αμρόαση (1)· έπειδή όμως δέν ήξερε τί να κάνῃ για τὸν έρωτα μου φανέρωσεν όλα τὰ πάντα. Κ' εγὼ, καθως ήτανε φυσικό, μιά κ' ήμουνα δάσκαλός του, τὸν πηγαίνω

(1) Έτσι λέγονταν ένα σύγγραμμα του Άριστοτέλη, που χάθηκε για πάντα.

ΚΟΡΦΙΑΤΙΚΑ ΕΟΡΚΙΑ*

ΓΙΑ Τ' ΑΒΑΣΚΑΜΑ

Άγιο Άναργύροι του Χριστού,
Πρώτοι γιατροί του κόσμου,
Όπου ήγιατρέψετε πολλούς,
Γιατρέψτε και τὸ δούλο του Θεού (τὸν τχδε)
Άπό τ' άβάσκαμα του.
Τί δὲ μπορ' ν' απομείνει
Άπό τὸ μάτιασμα,
Τὸ κακό τὸ συναπάντημα,
Άπό ζήλεια, από φόνου, από κακία, από φαρμακία, από ζηλοφτονια, από ώρα κακή, από συναπάντημα κακό, από θηλυκό, από σερικό, από μικρό, από μεγάλο.
Ότι είνε βρκτησμένος, μυρωμένος,
Κάθε τριχα μετρημένος,
Του Θεού παραδμένος,
Άπό τ' άγια περασμένος.
Τρεις τὸν άβασκένουνε,
Τρεις τὸν ζαβασκένουνε·
Γιός και πατέρας, μανη και θυγατέρα.
Σταχτιαρης έδιαβαινε τήν παραποταμίτσα,
Σταχτη, πούλουνε, σταχτη έβαστουνε·
Σταχτη, καπνιά στα μάτια του πούρθε κι' άβάσκανε.
Άν είνε από σερικό, από θηλυκό,
Άν είνε από μικρό, από μεγάλο,
Άπό άνύπαντρες, από παντρεμένες,
Άπό χήρες, από γκαστρωμένες,
Άπό ζηλαρίες, από στρεκλέες,
Άπό κουτσές, από άλλοιθωρες,
Να σκασει ο χύς... τους,
Να σκασουν τὰ βυζια τους,
Να βγούν τὰ ματια τους
Κουρέλια στην ποδια τους.
Φεῦγα άβασκανία, φεῦγα άχκαμνοσνη,
Φεῦγα κακό συναπάντημα,
Άπό τὸ δούλο του Θεού (τὸν τχδε).
Παρε γῆς τ' άβάσκαμα του, και τὸ βρας της
(καρδιάς του (**))

τὸν Υπερβόρειο κείνο μάγο με τή συμφωνία να τὸν δώση 4 μνές άμέσως — γιατί έπρεπε να πλερώση μπροστά και: για τις θυσιές — και 16 αν άποχτούσε τή Χρυσίδα. Κι ο μάγος άφου σούλαζε τὸ φεγγάρι να ναι στη γιομσή του — γιατί τότε προπάντων πιανουν τὰ τέτοια — κι άφου άνοιζεν ένα λάκκο σε κάποιο άνοιχτό μέρος του σπιτιού κατά τὰ μεσανύχτα έφερε μπροστά μας πρώτα τὸν Άλεξικλή, τὸν πατέρα του Γλαφκία, που είχε πεθανει έφτά μήνες πριν· κι ο γέρος άραθυμώσε για τὸν έρωτα και ήμονε, στα ύστερα όμως του συώρσε να γαπαχῃ. Κατόπιν άνέβασε άπάνου τήν Έκάτη, φέρνοντας μαζί της και τὸν Κέρβερο, και κατέβασε τὸ Φεγγάρι πολύμορφο θεύμα και που φανταζε κάθε φορά κι άλλιώτικα· γιατί στην άρχήν έδειχνε γυναίκειο πρόσωπο, ύστερα γίνηκε βούδι όμορφότατο κ' έπειτα φαινονταν κουτάβι. Στα τελευταία λοιπόν ο Υπερβόρειος, άφου έπλασεν από πηλό κάποιον έρωτάκο, είπε: «Πήγαινε και φέρε τή Χρυσίδα». Και ο πηλός πέταξε· κ' ύστερα από λίγο ήρθεν εκείνη και χτυπούσε τή θύρα κι άφου μπῆκε άγκαλιαζε τὸ Γλαφκία σά να ήταν έρωτεμένη τρελλά κ' έμενε μαζί του ίσαμε που ακούσαμε τὰ κοκόρια να λαλούν. Τότε πιά και τὸ Φεγγάρι ζαναπέταξε στὸν Ούρανο κ' ή Έκάτη χώθηκε μέσα στη γῆς και τὰλλα φαντάσματα εξαφανίστηκαν και τή Χρυσίδα τήν ζαναστειλαμε σπῆτι της κοντά τὸ γλυκογαράμα. Άν τὰβλεπεσ αὐτά, Τυχιάδη, θα πιστέβες πιά ότι πολὺ ώφελοῦν τὰ ζόρια.

(Άκολουθεῖ)